

ABVV

Samen sterk

De staking van '60-'61

Deze brochure herneemt alle panelen van de tentoonstelling over de staking 1960-1961.
Deze tentoonstelling werd gerealiseerd door amsab-ISG, op vraag van het ABVV.

Voor meer info:

ABVV

Hoogstraat 42 | 1000 Brussel
Tel. +32 2 506 82 11 | Fax +32 2 550 14 00
infos@abvv.be | www.abvv.be

Volledige of gedeeltelijke overname of reproductie van de tekst uit deze brochure mag alleen met duidelijke bronvermelding.

© ABVV & amsab-ISG - december 2010

Cover design by www.abvv.be

Verantwoordelijke uitgever: Rudy De Leeuw

De staking van '60-'61

Rond de jaarwisseling van 1960-1961 hield de staking tegen de Eenheidswet ons land een maand lang in de greep. Het was een keerpunt in de politieke en de sociaal-economische geschiedenis van België. De staking volgde op een periode waarin ons land in een diepe economische crisis verkeerde, nadien volgden de golden sixties. Vóór de staking domineerden de traditionele politieke partijen het land. Daarna eisten de communautaire partijen steeds meer kiezers op. De federalisering van het land en de aanpassing van de structuren van de vakbeweging daaraan, zette zich traag maar gestaag in gang. Deze ommekeer geeft tot vandaag vorm aan het politieke en sociaal-economische aanzicht van België. Om dit te verklaren, gaan we terug in de tijd: veel van wat begin jaren 1960 in ons land gebeurde, vond zijn oorsprong in de oorlogsjaren.

Politieke en syndicale verandering

ⓘ Syndicale Eenheid, het orgaan van het Belgisch Verbond der Eenheidssyndikaten dat bij de Kommunistische Partij van België aanleunde. (Amsab-ISG, Gent)

De Tweede Wereldoorlog zorgde voor een politieke omwenteling. De Kommunistische Partij van België groeide door haar rol in het verzet uit tot een machtsfactor. In 1946 haalde de partij bijna 22 procent van de stemmen. Ze werd opgenomen in de regering, tot in 1947 de Koude Oorlog in volle hevigheid uitbrak. Drie jaar later was de partij nog nauwelijks 8 procent van de stemmen waard. Haar politieke rol was nagenoeg uitgespeeld. Het communistische intermezzo had gevolgen voor de vakbeweging. Voor de Tweede Wereldoorlog maakte de Syndikale Commissie, de voorloper van het ABVV, integraal deel uit van de Belgische Werkliedenpartij. Wie aansloot bij de socialistische vakbond, mutualiteit of coöperatie, was in één klap ook lid van de partij. Na de oorlog was dat minder vanzelfsprekend. Tijdens de oorlog waren namelijk in het verzet de syndicale stromingen Mouvement Syndical Unifié van André Renard en Algemeen Syndicaat der Openbare Diensten ontstaan. Die vormden op het fusiecongres van 28 en 29 april 1945, samen met de communistische eenheidssyndicaten en het Belgisch Vakverbond (sinds 1937 de opvolger van de Syndikale Commissie) het ABVV, maar wilden geen directe band met de socialistische partij. Die gedachtegang domineerde zolang de communisten in de regering zaten, maar de oprichting van de Socialistische Gemeenschappelijke Actie luidde een nieuwe samenwerking in tussen partij, vakbond, mutualiteit en coöperatie.

ⓘ Louis Major (rechts) en Roger Dekeyzer (links), nationaal secretarissen van het ABVV, op het Kerstcongres van de vakbond in 1945. (Amsab-ISG, Gent)

ⓘ 1 mei-affiche van de Socialistische Gemeenschappelijke Actie tegen de 24 maanden legerdienst, het dure leven en het incivisme, begin jaren 1950. (Amsab-ISG, Gent)

ⓘ Verkiezingsaffiche van de Kommunistische Partij van België naar aanleiding van de parlamentsverkiezingen van 1946. (Dacob, Brussel)

☐ Begrafenis van de slachtoffers van Grâce-Berleur op 2 augustus 1950. (Amsab-ISG, Gent)

☐ Arthur Gailly, secretaris van het ABVV in Charleroi, spreekt de manifestanten toe in Charleroi, tijdens een meeting tegen de terugkeer van Leopold III in 1950. (Amsab-ISG, Gent)

De Koningskwesie

Na de oorlog verdeelde de Koningskwesie België in een levensbeschouwelijk links en een katholiek kamp. Communisten, liberalen en socialisten verzetten zich tegen de terugkeer van Leopold III op de troon, omdat hij de regering in mei 1940 niet was gevolgd in ballingschap naar Londen. Daarnaast hekelden ze onder meer de eigenzinnige politieke lijn van de koning tijdens de bezetting, zijn voorkeur voor een sterk uitvoerend gezag en zijn bezoek aan Hitler.

Op 12 maart 1950 werd een referendum gehouden over de kwesie. Vlaanderen stemde ruim voor de terugkeer van Leopold III, Wallonië en Brussel massaal tegen. Uiteindelijk was meer dan de helft van de Belgen voor. Met de parlamentsverkiezingen later op het jaar haalde de toenmalige CVP de absolute meerderheid. Niets stond de terugkeer van Leopold III nog in de weg, behalve het ABVV. De socialistische vakbond ontketende een staking in de Waalse industriebekkens. Tijdens confrontaties met de ordediensten in Grâce-Berleur vielen vier doden. Er werd bedreigd met het uitroepen van een Waalse republiek. De staking breidde zelfs uit naar Vlaanderen. Omdat de situatie prerevolutionaire trekjes kreeg, trad Leopold III alsnog af. Boudewijn volgde hem op. Ook in de schoolkwesie stonden vrijzinnigen en katholieken in de jaren 1950 tegenover elkaar.

☐ Affiche die waarschuwt voor de gevolgen van een eventuele terugkeer van Leopold III op de troon na de volksraadpleging van 12 maart 1950. (Amsab-ISG, Gent)

☐ Sfeerbeeld uit een antileopoldistische betoging in Brussel in 1950. Minister van Staat Louis de Brouckère en afgevaardigden van de socialistische vakbeweging vragen vrije doorgang. Foto J. De Well (Amsab-ISG, Gent)

☐ Affiche waarmee het ABVV dreigt met een algemene staking bij een eventuele terugkeer van Leopold III. (Amsab-ISG, Gent)

☐ Affiche die de rol van de koning tijdens de Tweede Wereldoorlog en in het bijzonder zijn ontmoeting met Hitler in Berchtesgaden hekelt. (Amsab-ISG, Gent)

Verkiezingsaffiche van de Belgische Socialistische Partij, die de nationalisatie van de sleutelsectoren van de economie eist. (Amsab-ISG, Gent)

Controle van de werklozen eind jaren 1950, begin jaren 1960. (Amsab-ISG, Gent)

Beeld uit de mijnstaking van 1959. Stakers ondernemen half februari een poging om hun medestanders, opgepakt na een meeting in Quaregnon, uit de gevangenis van Bergen te bevrijden. Foto © Belga (Amsab-ISG, Gent)

De economische crisis eind jaren 1950

De Belgische economie kwam relatief ongeschonden uit de Tweede Wereldoorlog en kende daardoor een snelle heropleving. De overheid en de privésector investeerden vooral in de traditionele economische sectoren zoals de mijnbouw, de metaalnijverheid en de textielsector. Zij waren de motor van de heropleving en leverden hoge winsten op. Daardoor kreeg België minder financiële steun van het Amerikaanse Marshallplan dan de buurlanden. Die moderniseerden hun economieën met dat geld. In de jaren 1950 wreekte dit zich. De verouderde Belgische industrie kon toen niet meer concurreren met het buitenland. Ons land zakte weg in een diepe structurele economische crisis. Die trof vooral de traditionele industriële sectoren, waarvan het zwaartepunt meestal in Wallonië lag. Het eerste slachtoffer van de crisis was de mijnbouw. Die had ons land rechtgehouden na de oorlog, maar kon zich nadien alleen nog handhaven met overheidssubsidies. Intussen liep ook de vraag naar steenkool terug. De regering-Eyskens-Lilar wilde die situatie snel oplossen door de helft van de Waalse mijnen te sluiten. Dat leidde in Henegouwen tot een algemene mijnstaking. Die ging op 13 februari 1959 in Frameries van start en breidde snel uit naar de andere Waalse mijnbekkens. Metaalarbeiders uit het Centrum en Charleroi sloten zich uit solidariteit aan en op 20 februari waren er al zo'n 100.000 stakers. Later op de maand onderhandelde het ABVV met succes een reconversieplan voor de Waalse mijnwerkers.

Minister van Staat Achille Delattre spreekt de stakers toe op 16 december 1959 in Quaregnon. (Amsab-ISG, Gent)

Beeld uit de mijnstaking van 1959. Met een omgekeerde goederenwagon trachten de stakers het verkeer te verstoren in Paturages. Foto © Belga (Amsab-ISG, Gent)

De Eenheidswet

Om de crisis te verhelpen, werkte de rooms-blauwe regering-Eyskens-Lilar (1958-1961) de 'Wet voor de economische expansie, de sociale vooruitgang en het financieel herstel' uit. Het leek wel een soort vijfjarenplan om de economische situatie snel te keren. Deze zogenaamde Eenheidswet zocht oplossingen voor de stijgende werkloosheid en de sluiting van de Waalse mijnen én voor de oplopende staatsschuld en het verlies van de kolonie Congo. Daarvoor verhoogde de wet de fiscale druk en bespaarde ze op de overheidsfinanciën. Meerdere maatregelen, zoals de verhoging van de indirecte belastingen, het invoeren van een 'staat van behoefte' en de verscherpte controle in de werkloosheidsverzekering, besparingen in de ziekte- en invaliditeitsverzekering en de herziening van het statuut en de lonen van het lokale overheids personeel (met verzwaaring van de lasten voor de pensioenen), troffen vooral de man in de straat. Socialisten en vakbonden hekelden deze wet al snel, nog meer omdat er zich begin 1960 een economisch herstel aftekende. Het ABVV verwierp de regeringsmaatregelen, maar niet zonder alternatieven te formuleren. Op zijn congressen van 1954 en 1956 formuleerde de vakbond structuurhervormingen, zoals de controle op de holdings, nationalisaties en de vorming van een nationale gezondheidsdienst, om meer economische democratie te realiseren. Arbeiders moesten dichter staan bij elk niveau van het economisch beleid – het bedrijf, de sector en de nationale economie. André Renard, adjunct-algemeen secretaris van het ABVV, was de architect van dit plan. Hij eiste in 1960 een centrale rol op in het verzet tegen de Eenheidswet.

① Het ABVV-weekblad *De Werker* onderschrijft het verkiezingsprogramma van de Belgische Socialistische Partij tijdens de parlementsverkiezingen van 1958. (Amsab-ISG, Gent)

➔ Het ontwerp van de gewraakte Eenheidswet, dat de regering-Eyskens-Lilar begin november 1960 indiende. (Amsab-ISG, Gent)

➔ Achiel Van Acker en André Renard, respectievelijk politiek en syndicaal kopstuk van het verzet tegen de Eenheidswet. (Instituut Emile Vandervelde, Brussel)

② Affiches van het ABVV naar aanleiding van verkiezingen voor de ondernemingsraden eind jaren 1950, begin jaren 1960, waarmee het socialistische vakverbond het belang van de structuurhervormingen beklemtoonde. (Amsab-ISG, Gent)

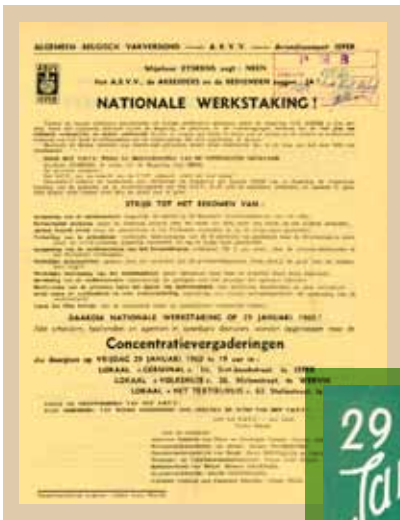

De eerste schermutselingen

Het verzet tegen de Eenheidswet kende met de 24 urenstaking van 29 januari 1960 een eerste hoogtepunt. Liefst 700.000 werknemers namen eraan deel. Nadien bleef de onrust aanhouden. Zo organiseerde de ACOD op 27 maart 1960 een grote protestbetoging, waarbij onder meer het stakingsrecht in de openbare sector centraal stond. In oktober zette de Socialistische Gemeenschappelijke Actie met *Operatie Waarheid* een brede informatiecampagne op over de socialistische alternatieven voor de gewraakte Eenheidswet. Daarbij hield ze zo'n zeventig massameetings, vooral in Wallonië. Op 21 november organiseerde de Socialistische Gemeenschappelijke Actie van Luik een werkonderbreking van twee uur. 50.000 arbeiders volgden die op.

Tijdens een nationale actiedag op 14 december legden 140.000 arbeiders het werk neer in Luik en Henegouwen. André Renard wilde op dit elan voortgaan. Hij vroeg het uitgebreid nationaal comité van het ABVV in de eerste helft van januari 1961 om een algemene staking te organiseren. Het comité koos op voorstel van de Algemene Centrale echter nipt voor een nieuwe nationale strijddag. De Vlaamse gewestelijke afdelingen en de centrales met een grotere achterban in Vlaanderen, zoals de Textielarbeiderscentrale en de Algemene Centrale, steunden dit voorstel. De gewestelijke afdelingen in Wallonië en de centrales die daar sterker stonden, zoals de metaalbewerker, de mijnwerkers en de steenbewerker, steunden Renard.

ⓘ Louis Major, algemeen secretaris van het ABVV, spreekt de stakers toe in Antwerpen tijdens de 24 urenstaking van 29 januari 1960. (Amsab-ISG, Gent)

ⓘ Oproep van de gewestelijke ABVV-afdeling Ieper om deel te nemen aan de 24 urenstaking op 29 januari 1960. (Amsab-ISG, Gent)

ⓘ Affiche waarmee het ABVV oproept om deel te nemen aan de 24 urenstaking van 29 januari 1960. (Amsab-ISG, Gent)

ABVV **ALGEMEEN BELGISCH VAKVERBOND**
Gewest Antwerpen

OPERATIE WAARHEID
EENHEIDSWET = ONGELUKSWET

ONBEGRENPTE SCHAAMTELOOSHEID

10 MILJARD NIEUWE BELASTINGEN: AAN DE STAAT:

- 3 miljard 700 miljoen toevoeging aan de belasting op de winst (20 %)
- 100 miljoen toevoeging aan de belasting op de inkomsten van de werknemers
- 100 miljoen toevoeging aan de belasting op de inkomsten van de zelfstandigen

AAN DE GEMEENTEN:

- speciale belasting op de inkomsten van werknemers van 10 tot 15 % van de Winstbelasting
- speciale belasting op het bedrijfsinkomen van 10 tot 15 % van de Winstbelasting OP HET BEDRIJF VAN 1962
- speciale belasting op de inkomens van 1 januari 1963 af

IS DAT NU REGEREN?
DE WERKLOZEN MOETEN HET ONTGELDEN

ONS LAGER WAART, MAAR 'T KOST 22 MILJARD!

EYSKENS' GIFTIGE WONDERPIL

GEEN TIJD TE VERLIEZEN!

TEGEN DE EENHEIDSWET, DE MISERIEWET, DE ONGELUKSWET

ZIJ MAG ER NIET KOMEN!

Streekafdeling van de ABVV, Antwerpen. Verzuimverlof uitgever: De Persgroep, Donsgravenstraat 35, Antwerpen

WEG MET DE EENHEIDSWET!

UW GELD OF UW LEVEN

DE EENHEIDSWET HAALT ONZE ZAKKEN LEEG

20 MILJARD

EYSKENS BUITEN!

- 1 Pamflet van het ABVV tegen de Eenheidswet, in het kader van Operatie Waarheid. (Amsab-ISG, Gent)
- 2 Pamflet van de gewestelijke ABVV-afdeling Antwerpen tegen de Eenheidswet, in het kader van Operatie Waarheid. (Amsab-ISG, Gent)
- 3 Ontwerp van een motie waarin de Algemene Centrale aandringt op een nationale strijddag in plaats van een algemene staking. (Amsab-ISG, Gent)
- 4 Dore Smets, voorzitter van de Algemene Centrale. (Amsab-ISG, Gent)

de algemene CENTRALE

De Algemene Centrale van de ABVV heeft de volgende resolutie aangenomen op 14 december 1960:

De Algemene Centrale van de ABVV heeft de volgende resolutie aangenomen op 14 december 1960:

De Algemene Centrale van de ABVV heeft de volgende resolutie aangenomen op 14 december 1960:

1 Gemotoriseerd verzet tegen de Eenheidswet in Charleroi tijdens de nationale actiedag van het ABVV op 14 december 1960. (Amsab-ISG, Gent)

De lege reïnsproren van het station Brussel-Zuid op 23 december 1960 illustreren dat de staking snel uitbreidde. Foto © Belga (Amsab-ïSG, Gent)

Affiche van het ABVV tegen de Eenheidswet. (Amsab-ïSG, Gent)

De start van de staking

Uiteindelijk kwam het toch tot een algemene staking. Toen de Kamer het debat over de Eenheidswet op 20 december 1960 aanvatte, riep de sector Gemeentelijke en Provinciale Diensten van de ACOD op om het werk voor onbepaalde duur neer te leggen. Dit ordewoord werd ook buiten de ACOD opgevolgd. Nog voor de gewesten of de centrales van het ABVV zich over een deelname aan de staking konden uitspreken, legden talloze arbeiders spontaan het werk neer. Op 22 december riepen de spoorarbeiders en de Centrale der Mijnwerkers op tot een algemene staking. Het nationaal bureau van het ABVV droeg de staking nog diezelfde dag over aan de gewestelijke afdelingen. Een dag later was de staking algemeen in Wallonië. Ze werd er geleid door het Coördinatiecomité van Waalse gewestelijke afdelingen van het ABVV. In Vlaanderen, waar zo'n orgaan niet werd opgericht, beperkte de staking zich in eerste instantie vooral tot de openbare sector en tot Antwerpen en Gent.

Pamflet waarmee de ACOD van het gewest Antwerpen het startschot geeft voor de staking tegen de Eenheidswet. (Amsab-ïSG, Gent)

Ook de ACOD van Luik staakt vanaf dag één mee en roept zelfs al op 14 december 1960 op om zes dagen later in staking te gaan. (Amsab-ïSG, Gent)

De eerste stakers komen op straat, 20 december 1960. Foto Roghes (Amsab-ïSG, Gent)

In Luik nemen de stakers al op 20 december 1960 eerste minister Gaston Eyskens in het vizier. (Amsab-ïSG, Gent)

Stakersmeeting voor het station van Charleroi, onder het toezienoog van de politie, 22 december 1960. (Amsab-ïSG, Gent)

Massa- demonstratie

**Oproep tot alle arbeiders,
bedienden en werklozen,
zo mannen als vrouwen.**

De strijd tegen de eenheidswet wordt hardnekkig voortgezet. Het gehele land is in beroering. Ook in het gewest Antwerpen breidt de stakingsbeweging zich van uur tot uur uit.

Alle wettelijke voorlichting en strijkruperswerk van het A.C.V. ten tijde, zal de Antwerpse arbeidersbeweging naar verlaten wijzen in massa demonstraties.

IEDEREEN VERZAMELT DONDERDAG, 29 DECEMBER 1960. TE 15 H. OP DE FRANKRIJKSE TE ANTWERPEN.

HET WERK WORDT TIJDIG NEEDELEGD OM STIFT OP DE VERZAMELPLAATS AANWEZIG TE ZIJN.

De brava zullen tot 15 h normaal rijden, om de betogers aan te voeren. Van 15 h tot 17 h leggen de tramwagens het werk stil uit afsluitend met de betogende arbeiders en bedienden.

Iedereen heeft tot plicht zijn werkmakkers aan te spreken om deze massademonstratie deel te nemen.

Weg met Eyskens, en zijn Eenheidswet !

194 Comité voor Gemeenschappelijke Actie
A.B.V.V. - B.S.P. - Soc. Mutualiteiten en Kerk.

Verspreidingsplaats: Via Oudekerke, Waaghuys, 10, Binnenvest.

- ☉ Oproep van de Socialistische Gemeenschappelijke Actie van Antwerpen om op 29 december 1960 deel te nemen aan de massademonstratie tegen de Eenheidswet. (Amsab-ISG, Gent)

Nog voor het jaareinde

Na een snelle start breidde de staking zich langzaam maar zeker ook over Vlaanderen en Brussel uit. In de voornaamste Waalse steden en Brussel vonden vanaf 27 december 1960 massabijeenkomsten plaats. Die dag besloot het nationaal comité van het Algemeen Christelijk Vakverbond (ACV) zich definitief afzijdig te houden. Een dag later kwam het bij een massabetoging in Gent een eerste keer tot gewelddadige confrontaties met de ordetroepen. Nadien sloten steeds meer Vlaamse gewesten van het ABVV zich bij de staking aan. Op 30 december bereikte het aantal stakers een hoogtepunt.

☉ De staking in Brugge, eind december 1960. Foto Pierre Termont (Amsab-ISG Gent)

- ☉ Politiebescherming voor werkwillige postbodes, Brussel, 27 december 1960. Foto © Belga (Amsab-ISG, Gent)

- ☉ Charge van de rijkswacht te paard om het tramverkeer gaande te houden, ter hoogte van het Beursgebouw in Brussel, 27 december 1960. Foto © Belga (Amsab-ISG, Gent)

- ☉ Een slachtoffer van schermutselingen tussen stakers en rijkswachters in Brussel. (Amsab-ISG, Gent)

- ☉ Opstootje tussen stakers en ordediens-ten gedurende een stakersop- tocht in Brus- sel, 28 decem- ber 1960. (Amsab-ISG, Gent)

CONTRE
la loi unique
POUR
LES REFORMES DE STRUCTURE

Mercredi 28 décembre
à 15 heures

CONCENTRATION
A QUAREGNON
(GRAND-PLACE)

Commerçants, vous fermerez votre magasin, ce jour là, à partir de 13 heures.

organisée par la
F.G.T.B. régionale

Revue Illustrée - Paris - CHATELAIN - rue des Saussaies - Paris

➤ Affiche van de gewestelijke ABVV-afdeling Bergen met een oproep om op 28 december 1960 deel te nemen aan een stakersconcentratie tegen de Eenheidswet en voor de structuurhervormingen. (Amsab-ISG, Gent)

➤ Een staker gooit een steen naar de gevel van een katholieke krant in de Koningstraat in Brussel tijdens een optocht, 29 december 1960. Foto © Belga (Amsab-ISG, Gent)

➤ Stakers dwingen een werkwillige busbestuurder in Brussel om zijn bus te verlaten. Vervolgens wordt de bus zelf onder handen genomen, 28 december 1960. (Amsab-ISG, Gent)

➤ Het woord en de blanke sabel, Brussel, 29 december 1960. (Amsab-ISG, Gent)

☛ Sfeerbeeld van een staking die altijd maar grimmiger wordt, Brussel, 3 januari 1961. (Amsab-ISG, Gent)

Introductie van het regionalisme

Begin januari 1961 kreeg de staking in Wallonië een regionalistische dimensie: Renard koppelde het ABVV-programma van economische structuurhervormingen aan de hervorming van de staat, zodat men alvast in Wallonië het gedachtegoed van de socialistische vakbond in de praktijk kon brengen. 3 januari was een cruciale dag. De Kamer hernam de discussie over de Eenheidswet en Renard lanceerde zijn Waals programma van structuurhervormingen. Hij dreigde (nogmaals) met het stilleggen van de hoogovens in de metaalnijverheid, het ultieme wapen om werkgevers en overheid op de knieën te krijgen.

☛ De ordediensten schermen de neutrale zone rond de overheidsgebouwen in Brussel af, 3 januari 1961. (Amsab-ISG, Gent)

☛ De onvrede van de stakers krijgt een regionalistisch tintje. Een stakerspiket in Haine-Saint-Pierre, 2 januari 1961. (Institut Emile Vandervelde, Brussel)

☛ Stakersoptocht in Brussel, 3 januari 1961. (Amsab-ISG, Gent)

☛ Massabetoging in Brussel, 3 januari 1961. (Amsab-ISG, Gent)

☛ 3 januari 1961: ook in Antwerpen werd de sfeer grimmiger. De meegedragen pop stelt eerste minister Gaston Eyskens voor, 3 januari 1961. Foto © Belga (Amsab-ISG, Gent)

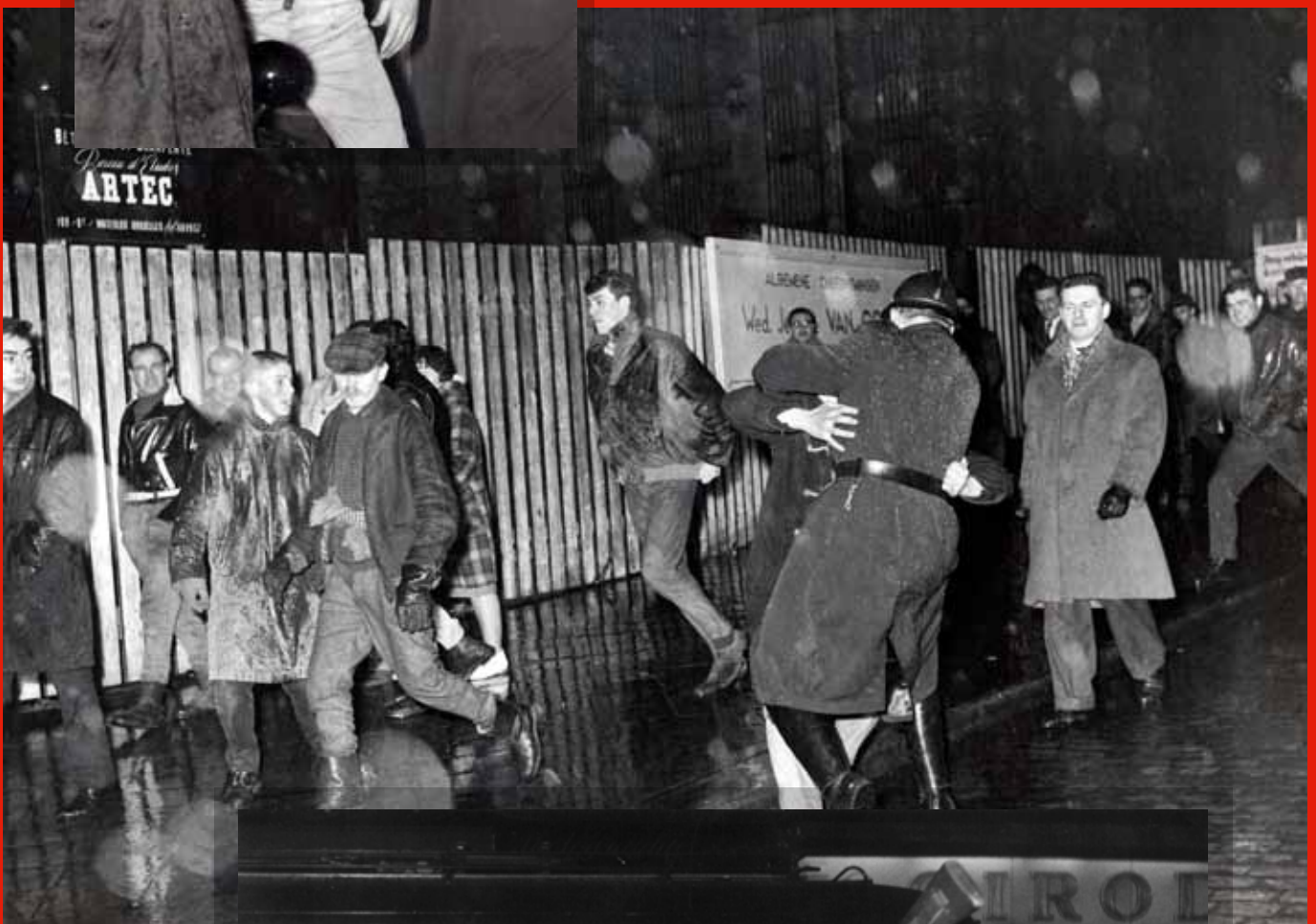
De grimmige januarimaand

Tussen 3 en 5 januari 1961 volgden de eerste gedeeltelijke werkhervattingen in Vlaanderen en Brussel. In Wallonië hield de staking voorlopig stand, maar sabotageacties en straatgevechten in Luik maakten de situatie er wel grimmiger. Op 6 januari vond in Luik op de Place Saint-Paul een massabijeenkomst plaats. Stakers bestormden het station Guillemins. Bij gewelddadige confrontaties met de ordestrijdkrachten lieten twee betogers het leven. Vanaf 7 en 8 januari waren er in Luik en Henegouwen sabotageacties. Overheid en stakers stonden meer dan ooit tegenover elkaar. In de volgende dagen volgden ook in Wallonië de eerste werkhervattingen. Tijdens de staking vielen in totaal vier doden.

☞ Ordediensten houden een staker in bedwang, Brussel, 4 januari 1961. (Amsab-ISG, Gent)

☞ Ordediensten in gevecht met stakers. (Amsab-ISG, Gent)

☞ De gendarmes chargeren met hun geweerkolven. (Institut Emile Vandervelde, Brussel)

📍 Vernielingen aangericht door stakers in Luik, 6 januari 1961.
Foto © Belga (Amsab-ISG, Gent)

📍 Na een meeting met André Renard op de Place Saint-Paul, komt het in de namiddag van 6 januari 1961 tot zware rellen in de 'vuurige stede' Luik. Het station Guillemins, de lokalen van de krant *La Meuse*, de lokalen van de Middenstandsunie ... worden bestormd. Foto © Belga (Amsab-ISG, Gent)

📍 Op de hoek van de Rue des Guillemins in Luik kieven stakers twee vrachtwagens om en wrikken ze kasseien uit de straat, wellicht om er de politie mee te bekogelen, 6 januari 1961. (Amsab-ISG, Gent)

📍 Bestorming van het station Guillemins, Luik, 6 januari 1961. Foto © Belga (Amsab-ISG, Gent)

➡ De Eenheidswet wordt symbolisch ten grave gedragen, Luik, 6 januari 1961. Foto © Agence France-Presse (Amsab-ISG, Gent)

De neergang van de staking

Op 13 januari 1961 stemde de Kamer de Eenheidswet. Langzaam maar zeker trok het stakersfront zich terug in de bastions Henegouwen en Luik. Daar doofde de staking uit. Op 21 en 22 januari schortte het Coördinatiet Comité van Waalse gewestelijke afdelingen van het ABVV de staking op. De metallo's van Luik en Charleroi gingen op 23 januari als laatsten weer aan de slag. Voor de regering was de stemming van de Eenheidswet wel een pyrrusoverwinning. Op 19 januari kondigde ze vervroegde verkiezingen aan.

- Pamflet van de gewestelijke ABVV-afdelingen van Antwerpen en Gent waarmee ze de stakers oproepen om het werk te hervatten op 16 januari 1961. (Amsab-ISG, Gent)

- In Bergen nemen de stakers op 11 januari 1961 de katholieke machtsdragers, eerste minister Gaston Eyskens en kardinaal Van Roey andermaal op de korrel. (Amsab-ISG, Gent)

- Appel aan de soldaten en rijkswachters in Bergen op 11 januari 1961 om zich niet tegen de stakers te keren. De staking vond plaats om ook de toekomst van hun kinderen veilig te stellen. (Amsab-ISG, Gent)

- André Renard spreekt de massa toe in La Louvière op 9 januari 1961. Foto © Belga (Amsab-ISG, Gent)

- Terwijl ze *De Internationale* zingen, hervatten stakers op 17 januari 1961 het werk in Doornik. Foto Georges Dumoutier (Amsab-ISG, Gent)

MORGEN OVERAL MASSA-MANIFESTATIES

Nieuwjaarsdagen braken geenszins de strijdlust der stakers

De stakers van België die vandaag met veel belang in de nieuwjaarsdagen hebben gevierd, zijn niet minder geïnteresseerd in de strijd voor de eenheid van België. Het is de bedoeling van de stakers om de strijd voort te zetten op de nieuwjaarsdagen. De stakers van België zijn niet minder geïnteresseerd in de strijd voor de eenheid van België. Het is de bedoeling van de stakers om de strijd voort te zetten op de nieuwjaarsdagen.

Het A.B.V.V. zet de strijd met verbetenheid voort!

De strijd van het A.B.V.V. wordt met verbetenheid voortgezet. De strijd van het A.B.V.V. wordt met verbetenheid voortgezet.

De locaal te Gent

De strijd van de lokale stakers in Gent wordt met verbetenheid voortgezet. De strijd van de lokale stakers in Gent wordt met verbetenheid voortgezet.

Massabetoging te Oostende

Een massabetoging heeft plaatsgevonden in Oostende. Een massabetoging heeft plaatsgevonden in Oostende.

Staking van spoorpersoneel in Wallonië duurt voort

De staking van het spoorpersoneel in Wallonië duurt voort. De staking van het spoorpersoneel in Wallonië duurt voort.

Transportpersoneel te Namen staat voorbij

De transportpersoneel te Namen staat voorbij. De transportpersoneel te Namen staat voorbij.

De locaal te Brussel

De strijd van de lokale stakers in Brussel wordt met verbetenheid voortgezet. De strijd van de lokale stakers in Brussel wordt met verbetenheid voortgezet.

Stille betoging trekt door Brussels straten

Een stille betoging heeft plaatsgevonden door de straten van Brussel. Een stille betoging heeft plaatsgevonden door de straten van Brussel.

Geen nieuwjaarsbestand

Er is geen nieuwjaarsbestand. Er is geen nieuwjaarsbestand.

Brugse stakers in kalmte en waardigheid paraat voor verdere strijd

De Brugse stakers zijn in kalmte en waardigheid paraat voor de verdere strijd. De Brugse stakers zijn in kalmte en waardigheid paraat voor de verdere strijd.

APRES LA GREVE DU SIECLE:

Tandis que le conflit atteint sa phase cruciale LES SOCIALISTES SE BATTENT PIED A PIED AU PARLEMENT LES SECTEURS VITAUX TOUJOURS PARALYSÉS 20.000 manifestants à Anvers M. EYSKENS LE DOS AU MUR

Le conflit atteint sa phase cruciale. Les socialistes se battent pied à pied au parlement. Les secteurs vitaux sont toujours paralysés. 20.000 manifestants à Anvers. M. Eyskens le dos au mur.

WAAROM de socialistische partij genadeloos het ontwerp tot eenheidswet bevecht

De socialistische partij bevecht het ontwerp tot eenheidswet genadeloos. De socialistische partij bevecht het ontwerp tot eenheidswet genadeloos.

Collage van socialistische dag- en weekbladen die tijdens de staking bleven verschijnen om de achterban over de gebeurtenissen te kunnen berichten. (Amsab-ISG, Gent)

📍 Affiche waarmee de Mouvement Populaire Wallon andermaal een pleidooi houdt voor het federalisme. (Amsab-ISG, Gent)

De gevolgen op lange termijn voor het ABVV

Ook het ABVV kwam niet ongeschonden uit de strijd. Renard verliet eind februari ontgoocheld de socialistische vakbond om zijn programma van economische structuurhervormingen en federalisme te verdedigen in de Mouvement Populaire Wallon (MPW). Die profileerde zich als een drukkingsgroep en kende bij de linkerzijde van de Waalse socialistische beweging veel sympathie. De Belgische Socialistische Partij voelde zich daar in 1964 zo door bedreigd dat ze het lidmaatschap van de MPW onverenigbaar achtte met haar eigen lidmaatschap.

De staking tegen de Eenheidswet was ook de katalysator voor de groeiende Waalse vraag naar een eigen structuur binnen het ABVV. Vanaf het statutair congres van 22 tot 24 april 1968 mochten de afdelingen van het Vlaamse, Waalse of Brusselse gewest zich verenigen om hun gezamenlijke problemen te onderzoeken. De nationale instanties bleven wel de algemene, nationale politiek bepalen. In datzelfde jaar werden een Vlaamse en een Waalse intergewestelijke opgericht, later kwam er ook een in Brussel-Halle-Vilvoorde-Liedekerke. Met de ondertekening van het Egmontpact in februari 1978 kregen de gemeenschappen ruimere bevoegdheden. Dat was voor het ABVV het signaal om de intergewestelijken officieel te erkennen als syndicale tegenmacht voor de overheid en de werkgevers op het niveau van de gewesten en de gemeenschappen.

Hoewel de staking voor het ABVV geen onverdeeld gelukkige afloop kende, zwoer de socialistische vakbond haar programma van 1954 en 1956 niet af, integendeel zelfs. Het Ideologisch Congres van januari 1971 verwierp opnieuw de integratie in het kapitalistische systeem. Via arbeiderscontrole wilde het ABVV nog een stap zetten naar meer economische democratie. Later legde ook het statutair ABVV-congres van 1994 hier nogmaals de klemtoon op.

📍 Optocht van de Mouvement Populaire Wallon in Luik op 15 april 1962, met aan het hoofd onder meer André Renard. Foto Aristide Galas (Institut Emile Vandervelde, Brussel)

'60-'61 en vandaag

In de laatste vijftig jaar is natuurlijk veel veranderd. De tewerkstelling in de syndicaal sterke, industriële bastions van destijds is verdwenen (de mijnen) of sterk gedaald (staalnijverheid). De toenmalige eis van links Wallonië voor de regionalisering van de economische hefboomen is voor een deel ingewilligd. Vandaag zijn het de Vlaams-nationalisten die de autonomie en zelfs het separatisme willen, om de sociale zekerheid en het arbeidsrecht te kunnen splitsen en afbouwen.

In '60-'61 was er sprake van slechts drie grote politieke partijen. Vandaag zijn er veel meer, met een veel grotere versplintering van het politieke landschap tot gevolg: groene partijen (milieubehoud is ondertussen een belangrijk nieuw item geworden), een extreemrechtse partij (het Vlaams Belang) en een nationalistische partij in Vlaanderen (de N-VA, die bij de laatste verkiezingen de grootste was), maar ook een radicaal communautaire partij in Brussel (het FDF). Ondanks de versplintering vormen de socialisten de grootste politieke familie.

Een belangrijke positieve verandering is de sociale vooruitgang die we ondertussen afgedwongen hebben: onze huidige koopkracht, de uitbouw van de sociale zekerheid en het aantal weken betaalde vakantie dat er bijgekomen is. De levensbeschouwelijke tegenstellingen hebben aan belang ingeboet en de verstandhouding tussen de vakbonden is veel verbeterd, ook al blijven er natuurlijk verschillen. Onze huidige economische situatie is wél vergelijkbaar met die van toen. In de jaren 1950 was onze economie verouderd. De ABVV-congressen van 1954 en 1956 formuleerden daarom een stevig ideologisch alternatief. Vandaag gaan onze economie en tewerkstelling opnieuw gebukt onder een gebrek aan innovatie en opleiding. Het ABVV-congres van juni 2010 leverde daarom een blauwdruk af voor een nieuw ecosolidair groeimodel.

📍 Statutair congres van het ABVV, juni 2010. (ABVV, Brussel)